

ante sec. XII. non reperiatur vox ista, habet Ecclesia potestatem novas usurpandi voces, ad exprimendum melius dogma catholicum contra hæreticos; ita vox *δμοούσιος* contra Arianos; *θεοτόκος* contra Nestorianos instituta fuit. Unde adversariis licet reponere, quod S. ATHANAS L. de Decretis Synodi NICÆNÆ (opp. t. 1. p. 178. D. Edit. Patavina. 1777.) reponerat Ario aversanti Synodum NICÆNAM ob novitatem nominis, *τοῦ ὁμοούσιου consubstantialis*, quo et fraudes et cavillationes subvertebantur Arianorum: *Etiamsi voces ita in Scripturis non extent; sententia tamen, quam continent, vere in Scripturis habetur.*

Ad 2um. R. D. Ant. In conversione, quæ est generatio, aut alia mutatio naturalis C. Quæ est transsubstantiatio, aut conversio totalis N. In conversione proprie dicta requiritur 1°. Terminus a quo, et ad quem, uterque positivus. 2°. Desitio unius, et successio alterius in eadem ratione, in qua fit conversio. 3°. Dependencia et connexio inter desitionem et successionem. 4°. Aliquid commune, circa quod connexio, et utriusque termini oppositio sit. Quatuor hæc in Eucharistica conversione habentur aliquo duntaxat cum discrimine a conversione vulgari et naturali.

Nam 1°. terminus a quo est desinens panis et vini substantia; terminus ad quem sive succedens est corpus et sanguis Christi; qui termini ambo rem positivam expriment. 2°. Terminus a quo desinit, et ad quem incipit secundum rationem suam propriam; prior quidem est panis, desinens in substantia panis; idem est de vino: posterior est corpus Christi in ratione propria corporis; ac pariter sanguis. 3°. Habetur et connexio illa; ideo enim substantia panis desinit, quia vi verborum ponitur sub accidentibus Christi corpus, ut demonstrabile per verba. 4°. Etiam habetur aliquid utrique termino commune; nimirum species et accidentia, quæ ante inhærebant substantiis panis et vini; nunc vero cum corpore et sanguine Christi unum quoddam compositum morale constituunt. Et hic conversio Eucharistica se nonnihil ab aliis discriminat; in his enim subjectum commune est aliquid prioris remanentis substantiæ, a quo tanquam subjecto educationis terminus ad quem succedens dependentiam dicit; secus, ac in Eucharistia accidit, in quo, ut verificentur verba Christi ex dictis in probat. Conclus., conversio totalis, sive transsubstantiatio accidere debet, h. e. in qua nihil remaneat substantiæ veteris, sed loco hujus subjecti utrique termino communis vices subeunt remanentes panis et vini species.

Hinc ad Cons. patet responsio; nam N. ejus memb. 1um. Alterum D. Erit verum dicere: panis fit corpus Christi, hoc sensu, ut panis se habeat ad modum subjecti educationis, vel tanquam materia cum corpore unum totum constituens N. Ut significetur tantum ordo successionis inter duo extrema inter se comparata, sicut ex nocte dicitur fieri dies C.

Nec propterea vera proprie dicta fit annihilatio panis, aut pariter proprie dicta creatio Christi corporis. Non primum; quia annihilatio proprie dicta est, qua nihil rei illius sive substantialiter, sive accidentaliter remanet ullo modo, sic quidem, ut nihil novi resultet. Pariter creatio proprie dicta rem omnino non extitisse supponit; sed in Eucharistia remanent species, et loco panis corpus Christi ponitur, corpus Christi incipit esse, non simpliciter, sed sub speciebus.

Ad 3um. R. N. Cons. Quia omnes tamen concordant in dogmate; nihil

vero definit Ecclesia, qualis ea actio sit, qua desinente substantia panis Christi corpus sub speciebus ponitur; an sit merus ordo successionis substantiarum, ut VASQUEZ autumat; an sit actio duntaxat uniliva corporis et specierum, ut SOTUS et alii volunt; an actio adductiva, ut SCOTO et BELLARMINO placet; an vero reproductiva actio corporis sub speciebus, sive ut respectiva corporis et specierum, ut cum SEAREZ et TANNERO communiter ac probabiliter Theologi sentiunt? Verum hæc opinionum diversitas quoad actionem illam quid adversariis prodest? Numquid ideo vel Catholici, vel ipsi adversarii incerti hærent, an secunda in Trinitate persona sit vere Filius, aut procedat per generationem, quia variant opiniones in statuenda ratione, propter quam processio Filii sit generatio?

Cæterum hic in actione illa reproductiva acquiescimus prætermissa circa quæstionem hanc scholasticam, aliasque id genus philosophicas ulteriore disputatione, non absque consilio; ut enim observat VASQUEZ 3. p. q. 56. Disput. 18. cap. 1., hujusmodi quæstionibus id solum effectum est, ut mysterium fidei nostræ non modo difficilius ad explicandum, sed etiam adversariorum criminationibus et argutiis fuerit magis expositum. Unde et TRIDENTINI Patres Theologis quibusdam in Concilio quæstiones ejusmodi philosophicas excitantibus sapienter imposuere silentium. Et vero non Theologia philosophiæ, sed hæc substernitur, juxta D. HIERONYMI monitum epist. ad Magnum n. 2. *Legerat (David) in Deuteronomio (c. 21.) Domini voce præceptum, mulieris captivæ radendum caput, supercilia, omnes pilos, et unguis corporis amputandos, et sic eam habendam in conjugio. Quid ergo mirum, si et ego sapientiam secularem propter eloquii venustatem, et membrorum pulchritudinem de ancilla atque captiva Israelitidem facere cupio? et si quidquid in ea mortuum est, idololatriæ, voluptatis, erroris, libidinum, vel præcido, vel rado: et mixtus purissimo corpori vernaculos ex ea genero Domino Sabaoth? Id est: sic philosophiam profanam conjungendam esse Theologiæ, ut illa christiana, non hæc naturalis fiat.*

ARTICULUS II.

QUO MODO CHRISTUS EXISTAT IN EUCHARISTIA? ET QUÆ CIRCA MYSTERIUM HOC INSUPER TENENDA?

283. Dico I. In Eucharistia accidentia vel species panis et vini sunt sine subjecto.

Constat ex Conciliis, LATERANENSIS IV. cap. 1. (Labb. t. 11. p. 143.), ubi inquit: *Cujus (Christi) corpus et sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis et vini veraciter continentur, transsubstantiatis pane in corpus, et vino in sanguinem, potestate divina.* CONSTANTIENSIS, quod Sess. 8. (Labb. t. 12. p. 43. E.) damnat hunc Wicleffi artic. 2um.: *Accidentia panis non manent sine subjecto in eodem Sacramento.* Ac novissime TRIDENTINO Sessione 13. Can. 2.

Probatur præterea, inde, quod ex una parte, ut evincunt argumenta pro transsubstantiatione allata, fide divina certum sit, desiisse panis et vini substantiam, cui tanquam subjecto suo naturali accidentia inhæserant;

corpori vero Christi post consecrationem inherere aliunde dici non possint, utpote quod suammet sustentat quantitatem: ex altera vero parte experientia certo constet, quod consecratione peracta, maneat quantitas, ac qualitates, color, sapor, odor, etc., quæ sentiebantur prius; ergo sine omni subjecto divinitus conservari, necessum est dicere.

284. *Obj.* Accidens non potest esse sine subjecto; definitur enim: ens alteri inherens; ergo.

Observa: Triplicem esse Philosophorum mentem circa naturam accidentium. Pars eorum prima accidentia absoluta realiter a materia distincta asserit; ut quantitatem, colorem, gravitatem et similia.

Pars alia solam quantitatem accidens absolutum a materia realiter distinctum ait; cæteras vero qualitates corporum, quas accidentia vocamus, non esse quid realiter objective a quantitate distinctum; sed colorem e. g., esse ipsammet quantitatem, diversimode modificatam, quæ cum lucem reflectit, colorem efficit, eumque varium pro varietate reflexionis radiorum, eorumque in organum visus impulsu; paucis: quantitas cum sensuum organa hoc vel illo modo movet ob diversam suarum partium configurationem, diversas efficit sensationes.

Pars tertia, duce præsertim P. MAIGNAN, nulla admittit accidentia a materia realiter distincta, sed species sensibiles, quas intentionales vocat, nihil aliud ait esse, quam ipsam objectorum in sensus actionem, juxta D. THOMAM p. 3. q. 54. a. 1. ad 2. *Quod aliquid videatur, fit per actionem visibilis ad visum.* Cum vero in Eucharistia non remaneat panis substantia, quæ in sensus adhuc ageret, necesse est, inquit, Deum per se ipsum supplere actiones illas substantiæ panis, eadem facta impressione in nostris sensibus, quam efficiebat ante consecrationem substantia panis; id vero Deum posse, nemo ambigit; cur enim Deus non possit ipse per se eisdem præstare effectus, quos præstandi virtutem ipse causis creatis indidit? Certe sic nutritionem ipse hoc in mysterio supplet. Præterea moventur ad ita sentiendum hujus sententiæ Philosophi, et qui cum his sentiunt Theologi:

1°. Quia nomen *accidentis* in hoc mysterio recentis usus est, seculo circiter XI. inductum; nomen e contra *specierum* aiunt (quod satis indicat, nihil ex pane solidi superesse) longe esse antiquius et usitatissimum; adhibitum a Cyrillo Hierosolymitano, Gregorio M., Theophylacto, aliisque; præsertim adhiberi a Græcis, ut videre est in *Confessione orthodoxa orientalis Ecclesiæ*, Quæst. 106. Quin, neglecto nomine *accidentis*, etsi vulgatissimum esset, potius *specierum* nomen, velut aptius, sancitum fuisse in Conciliis LATERAN., BASILEENSI, FLOR. et TRIDENT.; et in hujus uno quidem cap. 3. Sess. 13. novies; sed hoc non temere, sine causa factum.

2°. Plura esse id genus specierum exempla; sic in baptismo Christi apud Lucam descendit Spiritus sanctus corporali specie columbæ; duobus discipulis Marc. 16. sub alia apparuit effigie; Luc. 24. autem, *oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent*; Magdalene Joan. 20. apparuit sub specie hortulani; manna Exod. 16. omnium ciborum præstabat varietatem. Hæc vero efficiebantur a Deo, supplente corporum vices; cur igitur non efficiat idem in Eucharistia?

Quod si his opponas, quod nobis illuderet Deus, si panem, qui revera non

est, ostentare non desisteret: quod sensus saltem in errorem inducerentur: quod citra necessitatem continuum prodigium asseratur: quod non satis concordet cum Conc. CONSTANTIENSI damnante hanc propositionem Wicleffi: *In Eucharistia non manent accidentia sine subjecto*; nec cum Tridentino Sess. 13. cap. 3. docente, totum Christi corpus esse in tota hostia, et totum in singulis speciei partibus.

Reponunt, Deum illudere nobis, non posse dici, quia nos monet per se et Ecclesiam, quod panis non sit post consecrationem: nec decipi sensus; quorum tantum est, renuntiare animæ, quod moveantur. At illud est verissimum. A quo vero moveantur, animi est judicare; animus autem non fallitur, quia admonetur. Nec continuum inducitur prodigium, dum Deus sine corporum intervntu per se sensuum nostrorum organa movet, cum potius majus sit dicendum prodigium, quod corpora adhibeat, ut in animis motum creet. Conc. CONSTANTIENSE propositionem illam damnavit ad mentem Wicleffi, qui ideo negabat, in Eucharistia accidentalia manere sine subjecto, quia aiebat, subjectum ipsum manere cum accidentibus. Sententia igitur cadit in subjectum, quod dicebatur remanere, non in accidentia; idque constat ex Cardin. de Alliaco, qui Concilio interfuit in 4. Dist. 6. Art. 3. Quod vero Concilium nomen *accidentium* adhibuerit, inde est, quod hoc nomen tunc esset vulgatum in Scholis. Tandem TRIDENTINUM solummodo definiit Sess. cit. Can. 3. totum Christum esse sub qualibet speciei parte *facta separatione*; atque hæc, monente Concilii historia, addita fuisse, ne præjudicium inferret sententiæ eorum, qui id de qualibet speciei parte ante separationem negabant; dum proinde dicit in laudatæ Sessionis cap. 3., totum Christum esse sub qualibet speciei parte, id intelligendum est relative ad verba illa in Can. 3. *facta separatione*.

Etsi vero in exponenda specierum Eucharisticarum natura non conveniat inter Philosophos orthodoxos; in singulorum tamen sententiis nulla est implicantia, quod unum hic monstrare Theologiæ est contra adversarios acatholicos, controversia de ipsa specierum vel accidentium natura Philosophis relicta, ad quos pertinet.

Ac quidem in sententia ultima P. Maignani objectio non habet usque adeo locum, ut ex ejus expositione constat. Patroni vero secundæ sententiæ cum doceant, solam quantitatem realiter a substantia panis ante consecrationem distinctam, remanere sine subjecto seu accidens absolutum, cum sententiæ primæ patronis ita

Respondent. D. Ant. Accidens non potest esse sine subjecto de lege ordinaria, ac naturaliter C. de lege extraordinaria, supernaturaliter N.

Ad prob. R. D. Definitur ens alteri inherens actualiter N. aptitudinaliter C. Accidens quippe definitur a Philosophis: *Quod adest, vel abest sine subjecti corruptione*, ut Porphyr. Isag. de Accid. vel: *Quod contingit subjecto inesse, et non inesse*; igitur tota accidentis essentia est, accedere subjecto, non huic actu inesse. Præterea sicut universim existentia actualis non est de essentia entis extra Deum, cum actus jam supponat essentiam, qua scilicet posterior est; ita inherentia actualis non est de essentia accidentis.

Si ais: Saltem accidens exigit inesse subjecto alicui, sicut substantia subsistere subsistentia, si non propria, saltem aliena.

R. Negando *ly sicut* : substantia enim, quæ existit, singularis est; singularis autem redditur per subsistentiam, quæcumque ea sit : sed accidens per subjectum, cui inhæret, singulare non redditur; igitur, Deo volente, potest absolute existere sine subjecto. Respondent etiam alii expeditius : accidens exigere inesse subjecto alicui non absolute, sed pro casu, quo modus hic existendi per inhærentiam non suppletur per meliorem a potentia divina sine subjecto; sicut substantia exigit existere subsistentia propria, non absolute, sed conditionate, scilicet nisi subsistentia propria suppleatur per digniorem, ut in Christo subsistentia creata naturæ humanæ suppletur per subsistentiam divinam; ideoque natura humana Christi, etsi propria orbata subsistentia, non est in statu violento.

285. *Dico II.* Christus sub qualibet specie totus continetur; et totus sub qualibet parte speciei.

Pars 1^a. quæ est de fide, clare definita a TRIDENTINO Sess. 13. Can. 3. *prob.* 1°. ex S. Scriptura. Joan. 6. ait Christus : *Qui manducat me, vivet propter me.* Hic vero, ut constat ex cap. præced. art. 1. de Eucharistia sermo est; sed non dixit Christus : qui manducat *corpus meum*, sed qui manducat *me*; quæ vox totum Christum significat, ut ex duabus naturis et persona divina constat; ergo Christus, dum una species sumitur manducando, quod fit, dum sumitur species panis, sumitur totus; ergo et totus sub hac specie existat, necesse est.

Accedit Traditio. Sic S. EPHREM L. de non scrutanda Nat. divin. cap. 5. ait: *Agnum ipsum integre comedis.* S. Hieron. contra Jovinian. L. 4. n. 7. docet, nos in Eucharistia *Christum* accipere; solum vero corpus non potest dici Christus; nec solus sanguis; ac præterea etiam de sumptione Eucharistiæ sub una specie debet intelligi; quia et hanc asserit epist. 22. ad Eustoch. Unde Conc. CONSTANTIENSE Sess. 13. (Lab. t. 12. col. 100. C.) *Firmissime*, inquit, *credendum est... integrum Christi corpus et sanguinem tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri.* Eadem verò ratio, quæ pro sanguine Christi sub specie panis, et pro corpore Christi sub specie vini militat, etiam pro anima Christi pugnat; nimirum, ut docet TRIDENTINUM Sess. 13. cap. 3. corpus sub specie panis, et sanguis sub specie vini existit vi verborum consecrationis; *ipsum autem corpus sub specie vini, et sanguis sub specie panis, animaque sub utraque, vi naturalis illius connexionis et concomitantia, qua partes Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit non amplius moriturus, inter se copulantur; divinitas porro propter admirabilem illam ejus cum corpore et anima hypostaticam unionem.*

Prob. pars 2^a. ex cit. TRIDENTINI Sess. cap. 3., ubi inquit: *Totus et integer Christus sub panis specie, et sub quavis ipsius speciei parte; totus idem sub vini specie et sub ejus partibus existit.* Atque hoc de qualibet speciei parte, *facta separatione*, de fide est; quia Concilium in cit. Sess. Can. 3. cum dixisset, totum Christum sub singulis cujusque speciei partibus contineri, addidit: *facta separatione.* Sed et hinc colligunt plerique, jam ante separationem vel divisionem in singulis cujusque speciei partibus totum Christum contineri; cum divisio nihil operetur circa corpus Christi; nec verba consecrationis novam reproductionem operari amplius possint, utpote quæ dudum transierunt.

286. *Obj.* Idem corpus simul esse in pluribus locis nequit; ergo totus Christus in qualibet speciei parte sive ante, sive post separationem esse nequit.

Prob. Ant. 1°. Quia replicatio corporis est simultanea ejusdem in duobus, vel pluribus locis existentia; sed sic corpus non esset idem amplius, sed multiplex, sicut locus, in quo existit, est multiplex.

2°. Sicut locus divisus est ab alio loco, ita corpus deberet esse divisum a se ipso; sed si est divisum a se ipso, non est unum et idem.

3°. Multa sequerentur absurda et contradictoria; 1. enim posset idem corpus moveri motibus contrariis, in loco A versus ortum, in loco B versus occasum. 2. Sic corpus replicatum esset in loco uno contiguum alteri corpori, a quo simul distaret in loco alio.

4°. S. Aug. L. 20. contra Faustum cap. 11. negat corpus Christi simul posse esse in sole, luna et cruce; ergo. Idem argumentum contra realem Christi præsentiam in Eucharistia formatur a Calvinistis et Sacramentariis.

R. *D. Ant.* Idem corpus simul esse nequit in pluribus locis naturaliter C. supernaturaliter *subd.* circumscriptive Tr. definitive et sacramentaliter N. Præsentia ejusdem corporis in pluribus locis tripliciter intelligi potest: 1°. *Circumscriptive*, ita, ut idem corpus plures habeat existentias naturales, et quantitativas, h. e., ut habeat partes extra partes non tantum in ordine ad se, sed etiam in ordine ad locum; ut loco commensuretur; ut aliud corpus excludat ab eodem loco. 2°. *Definitive*, et sacramentaliter, ita ut idem corpus habeat plures existentias naturales, et partes extra partes in ordine ad se, sive ordinatas secundum dispositionem naturalem, sic ut pectus scapulis, scapulæ collo, collum capiti uniatur; non tamen partes extra partes in ordine ad locum. 3°. Ut idem corpus plures habeat existentias, unam naturalem, aliam vel alias sacramentales.

Naturaliter idem corpus, quovis modo, esse non posse simul eodem puncto temporis pluribus in locis, certum esse, quotidiana docet experientia, cujus testimonium si rejiciamus, nihil porro in rebus naturalibus certum erit; non posse etiam spectatis divinæ potentia viribus, gratis dicitur; nec ullo ex capite probari potest, ut patebit ex responsis ad probationes. Præterea apud Deum omnia *possibilia esse*, nos Scriptura monet Matth. 19.; *Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse*, S. Aug. clamat epist. ad Volusian. Ac tandem si ea impossibilia sint, quæ nostra non assequitur ratio, quomodo adversarii mysterium SS. Trinitatis posthac tuebuntur contra Socinianos, dictitantes, ut essentia, vel natura eadem subsistat in personis tribus, repugnare rationi?

Dixi: *Transeat*, eo quod sint e Philosophis ac Theologis, qui autement, fieri non posse, ut unum idemque corpus circumscriptive existat in diversis locis, quæ philosophica questio nostri instituti non est.

Ad prob. 1^{am}. R. N. *min.* Unitas enim corporis non ab unitate loci, in quo est, sed ab entitate sua, sive prædicatis intrinsicis est; quippe prius res una concipitur, quam in loco existens; sicut ergo per hoc corpus non constituitur unum, quod existat in loco uno, sic nec propterea evadit multiplex, si rem eandem pluribus ac separatis in locis reproduci et existere contingat.

Ad prob. 2^{am}. R. N. *M.* Quia sicut multiplicitas corporis non oritur a mul-

tiplicitate loci, sic nec a divisione locorum ejusdem corporis a se ipso divisio. Igitur corpus in loco A et simul loco B existens, non esset quidem idem ratione *localis presentiae*; sed tamen esset idem ratione entitatis.

Ad prob. 3^{am}. R. N. Ass. Ad 1^{am}. Negatur, hoc esse implicatorium: etsi enim idem corpus non replicatum non possit moveri motibus contrariis, quia non nisi unum esse *locale* habet; id tamen corpori replicato contingere potest sub diverso respectu ob diversum esse locale; quæ vero consequuntur ipsum esse locale diversas relationes, necessario multiplicantur, et diversæ sunt, sicut et actiones, quæ terminantur a loco; sed non ideo sunt contradictoriæ, quia non prædicantur de eodem secundum idem, sed secundum diversum, scilicet locum. Sic anima eadem ut informans pedes est propinquior terræ; ut informans caput, remotior a terra. *Ad 2^{am}.* eadem est responsio. Esset contiguum respectu *diversi loci C. ejusdem loci N.*

Si ais: Corpus circumscriptive existens in loco uno non potest extra hunc existere alibi; locus enim circumscriptivus adæquatus est:

R. D. Non potest extra hunc existere definitive *N.* circumscriptive *Tr.* ob datam rationem supra. Quamquam revera nec in hoc appareat implicantia; circumscriberetur enim hoc casu corpus ab uno loco, sed non ab eo *solo*; locus circumscriptivus adæquatus est pro se, h. e. singulæ partes corporis respondent singulis partibus hujus loci; sed inde non sequitur: ergo nec alius locus potest idem corpus circumscribere.

Observa: Terminos hosce *circumscriptive, definitive* non eandem habere notionem sensumque apud Doctores. Sunt, qui hanc notionem tribuunt, ut circumscriptive, item definitive existere in loco sit, non esse extra illum locum. Hinc non mirum, quod in modo respondendi a nobis dissentiant. Sed nos eo sensu utimur, quo supra, qui magis usitatus est.

Ad prob. 4^{am}. R. D. Negat conformiter ad mentem Manichæorum *C. secus N.* Juxta Manichæos corpus Christi erat lux quædam expansa per solem, lunam, omniaque loca cætera; huncque esse dicebant statum corporis Christi naturalem et convenientem. Hoc vero negat *Aug.*; imo sic, naturaliter, corpus per tot loca expansum posse totum esse in locis singulis. De possibilitate vero absoluta non erat quæstio. Sed et frustra ad possibilitatem recurrissent Manichæi; quia, quod est solum possibile de potentia absoluta Dei, non probatur existens, nisi probetur miraculum, per quod existat; sed miraculum tale, quo Christi corpus existeret in sole, luna, aliisque locis, Manichæi probare non poterant.

287. *Dico III.* Corpus in Eucharistia cum sua quantitate existit, sine tamen impenetrabilitate actuali, et extensione ad locum.

Prob. 1^a. p. 1°. Negative; quia nequit solida afferri ratio, cur corpus Christi in Eucharistia sistatur præsens sine quantitate sua, alias naturaliter inseparabili a quolibet corpore.

2°. Positive. Corpus Christi in Eucharistia est corpus humanum, id est, diversis organis et membris instructum; sed illa organorum membrorumque diversitas sine quantitate non potest intelligi, et sine hac non nisi rudis et indigesta moles erit, nec nisi partium confusio et permixtio.

Prob. 2^a. p. Quia species panis et vini priorem suam quantitatem et impenetrabilitatem retinent; hinc a nullo alio corpore penetrantur, sed

agunt in alia corpora, et ab his patiuntur; igitur cum a corpore Christi penetrentur, hoc sua impenetrabilitate actuali careat, necesse est.

Actualis vero impenetrabilitas, extensio ad locum, cum sint effectus formales secundarii quantitatis, abesse possunt a quantitate radicali, cujus effectus formalis primarius est solum impenetrabilitas et extensio ad locum aptitudinalis. Et vero actualis impenetrabilitas et extensio, quod separari possint a quantitate, sufficienter colligitur 1°. inde; quia posteriores sunt ipsa quantitatis essentia, et ab hac ceu effectus fluunt; sed quod posterius est rei essentia, potest abesse absolute, salva remanente ipsa natura rei. 2°. Quia sic Christus e virginali utero prodiit, illæso virginitatis claustrum, ut perhibent Patres, relati a nobis in Tract. de Incarn.; penetravit in cubiculum januis clausis Joan. 20. 19. 29. Præterea non est magis essentielle corpori quanto, esse actu impenetrabile, occupare locum, quam corpori gravi ponderare, colorato videri, calido calefacere: atqui tamen divina potentia effectum est, ut grave non ponderaret, dum Matth. 14. Christus ambulavit super aquas; ut coloratum non videretur, dum Luc. 4. medius inter Judæos non videbatur; ignea fornax non læderet tres pueros Dan. 3.

Ex quibus id facile perspicitur, haud approbari posse eam Philosophorum quorundam recentiorum in opinando licentiam, dum essentiam quantitatis in extensione actuali partium corporis in ordine ad locum constituunt; non enim potest satis percipi, qua ratione ea opinio cum hoc mysterio Eucharistiæ conciliari queat.

Rectius vero ex dictis hactenus sequentia deduces corollaria, quæ modum existendi in Eucharistia attinent:

I. Humanitas Christi in Eucharistia exercere nequit actus alicujus sensus externi vel interni, ad quos objectorum externorum concursus requiritur; quia ad actiones ejusmodi certa extensione in organo nervorum fibrarumque opus est, qua corpus Christi caret, utpote impenetrabilitate actuali destitutum. Dixi: *ad quos objectorum externorum concursus requiritur*; nam potest anima Christi elicere actus immanentes, qui ab objectorum talium concursu haud dependent; cujusmodi sunt visio beatifica, cognitiones scientiæ infusæ, et ab his dependentes voluntatis actus.

II. Corpus Christi pati nihil potest ab agentibus corporeis, non videri, non tangi, non frangi, comprimari, dilatari, lædi, etc.; hujusmodi enim passionum sola ea corpora capacia sunt, quæ actualem impenetrabilitatem habent, qua corpus Christi Eucharisticum destituitur.

288. *Obj.* Non potest esse quantitas sine extensione, divisibilitate, impenetrabilitate; ergo.

Prob. Ant. 1°. Quia effectus formalis quantitatis est, reddere corpus extensum, impenetrabile, divisibile: sed sine effectu formali quantitas esse non potest.

2°. Quia, sicut spiritus non potest occupare locum, sic de essentia corporis est, habere extensionem in loco, impenetrabilitatem, divisibilitatem.

3°. *S. Aug. epist. 37. ad Dardanum, c. 6. n. 18., spatia locorum, inquit, tolle corporibus, nusquam erunt; et quia nusquam erunt, nec erunt;* ergo.

R. D. Ant. Non potest esse quantitas sine extensione externa, sive ad

locum; sine divisibilitate, impenetrabilitate actuali naturaliter *C.* supernaturaliter *N.* Responsio patet ex dictis in Conclus.

Ad prob. 1^{am}. *R. D. M.* Effectus formalis primarius quantitatis est, reddere corpus extensum in ordine ad locum, etc. *N.* secundarius *C.* Effectus formalis primarius quantitatis est, reddere corpus quantum, sive illi tribuere extensionem internam partium in ordine ad se; diciturque etiam impenetrabilitas radicalis; aptitudo proxima ad extensionem localem: quem effectum etiam quantitas in Eucharistia corpori Christi tribuit. Impenetrabilitas vero actualis, extensio localis, effectus est secundarius divinitus impenetrabilis.

Ad prob. 2^{am}. *R. N. paritatem.* Spiritus nullam quantitatem, nullasque partes habet; ergo non potest coextendi loco. At corpus etsi partes habeat, et quantitatem, hæcque etiam exigat habere partes in ordine ad se; non tamen essentialiter exigit, partes extendi in ordine ad locum actualiter.

Ad prob. 3^{am}. *R. N. Cons.* Loquitur enim *S. Pater* de ordine naturali, juxta quem certum est, corpus extensive et per partes esse in loco; interrogatus enim fuerat de modo, quo Christi corpus in cælo est, et quo Deus est ubique. Posse vero corpus sine corporum qualitatibus existere, diserte docet *S. Auc. L. 22. de Civit. cap. 8. n. 21.*, ubi postquam retulisset anulum quemdam magicum illæso et undique clauso vinculo capillatio, quo fuerat involutus, ante pedes mulieris divinitus illæsum jacuisse, subdit: *Non credunt hoc, qui etiam Dominum Jesum per integra virginalia Matris enixum, et ad discipulos ostiis clausis ingressum fuisse, non credunt. Martyr certe ipse (S. Stephanus) quo impetrante illa sanata est, in Filium permanentis Virginis credidit, in eum, qui ostiis clausis ad discipulos ingressus est, credidit.*

CAPUT IV.

DE NATURA EUCHARISTIÆ, MATERIA, FORMA.

Eucharistiam sacramentum esse in specie infima unum, ex sensu Ecclesiæ intelligitur, quæ constanter sacramenta septem, nec plura, nec pauciora credidit; tum inde, quod sacramentum hoc institutum sit ad modum convivii, ad cujus integritatem cibus et potus pertinet. An vero debeat dici unum vel multiplex numero? a modo loquendi dependet; si enim, ut rationem nutrimenti spiritualis habet, spectetur, erit unum numero, quia ad nutrimentum cibus et potus pertinent; si vero spectetur, ut habet rationem signi sensibilis, quod sunt species, modo unum, modo multiplex erit; unum, si ambæ species ad unam ordinentur refectionem, ut respectu Sacerdotis in Sacrificio; multiplex, si species ordinentur ad sumptiones, vel refectiones plures.

Inquiri etiam hic solet, quænam ad sacramenti hujus constitutionem pertineant; an solæ species; an corpus et sanguis Christi; an etiam verba con-

secrationis? At conformius Conciliis et Patribus sentiunt, qui singula hæc requirunt. 1°. *Species*; quia TRIDENTINUM Sess. Can. 4. ait corpus et sanguinem Christi in *S. Eucharistiæ sacramento* contineri; ergo id, quod continet corpus et sanguinem Christi, est sacramentum saltem partialiter: sed species continent; ergo. 2°. *Corpus et sanguis Christi*; quia FLORENTINUM in Decr. docet, hoc sacramentum confici verbis Sacerdotis; sed quod conficitur a Sacerdote, præcipue est corpus et sanguis Christi, ut conjuncta cum speciebus. 3°. *Verba consecrationis*; sunt enim forma; omnia autem sacramenta, juxta FLORENT. rebus ut materia, verbis ut forma perficiuntur, et persona ministri. His igitur dimissis ad questiones utiliores convertimur.

ARTICULUS I.

AN EUCHARISTIA IN RE PERMANENTE, VEL TANTUM IN USU CONSISTAT?

Quæstio in eo versatur: utrum statim post prolata consecrationis verba, ante omnem usum et sumptionem Eucharistiæ, corpus et sanguis Christi sint sub speciebus realiter præsentia, subque his tamdiu permaneant, quamdiu hæc permanent integræ; vel an tantum præsentia fiant tum, cum manducatur panis, bibiturque vinum? Prius affirmant uno ore Catholici; posterius Protestantes.

289. *Dico.* Eucharistia non consistit præcise in usu, sed in re permanente. Est de fide catholica, juxta TRIDENTINUM Sess. 13. Can. 4.

Prob. 1°. Ex *S. SCRIPTURA.* Corpus Christi tunc præsens fuit, cum dixit: *Hoc est corpus meum*; quia verba Christi operabantur statim, erantque vera; vera autem non fuissent, nisi tunc ejus corpus præsens fuisset. Atqui verba ea protulit Christus, antequam discipuli manducarent; ergo. *Prob. min. 1°.* Quia verbis istis: *comedite, bibite*, Christus discipulos invitabat ad manducandum et bibendum; pro motivo autem addebat: *Hoc est corpus meum: Hic est enim sanguis meus*; hoc namque indicat particula *enim*, ut adeo sensus sit: manducate et bibite, quia cibus, quem offero, est corpus meum; et potus, est sanguis meus: sed motivum debuit discipulis proponi ante, et ab his intelligi, quam manducarent, et biberent; ut scirent, se non communem panem, nec vulgare vinum accepturos. 2°. Quia ex eodem calice biberunt omnes, juxta illud Luc. 22. *Dividite inter vos*; ac Marc. 14. *Biberunt ex illo omnes*; sed Christus non toties repetiit hæc: *Hic est sanguis meus*, quoties biberunt, sed tantum semel.

Respondent. Christum dedisse cibum et potum antequam diceret: *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus*, ut colligitur ex Matth. 26. ubi hæc: *Accipite et comedite*, in serie verborum Christi præmittuntur his: *Hoc est corpus meum*; et Marc. 14. illa: *Biberunt ex illo omnes*, ponuntur ante hæc verba consecrationis: *Hic est sanguis meus*; ergo tunc primum præsens erat corpus et sanguis Christi, quando manducabant, et bibeant. Verum

R. 1°. N. Ant. Si enim ex his verbis Matthæi et Marci colligeretur, Christum dedisse cibum manducandum, et potum bibendum antequam dixis-